

MAA- JA METSÄTALOUSVALIOKUNNAN LAUSUNTO 11/2007 vp

Hallituksen esitys valtion talousarvioksi
vuodelle 2008

Valtiovarainvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunnan apulaispääsihteeri on kirjeellään 21.9.2007 eduskunnan työjärjestyksen 38 §:n 3 momentissa ilmenevässä tarkoituksessa saat-
tanut valiokunnan tietoon, että eduskunta on 21.9.2007 lähettänyt hallituksen esityksen val-
tion talousarvioksi vuodelle 2008 (HE 62/2007
vp valmistelevasti käsiteltäväksi valtiovarainva-
liokuntaan.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- neuvotteleva virkamies Seija Kivinen, neu-
votteleva virkamies Leo Parkkonen ja budjet-
tineuvos Kati Suihkonen, valtiovarainminis-
teriö
- kansliapäällikkö Jarmo Vaittinen, maatalous-
neuvos Esko Juvonen, talousjohtaja Hannele
Laihonen, metsäneuvos Marja Hilska-Aalto-
nen, ylitarkastaja Marja Innanen, talousylitar-
kastaja Heikki Piiparinen ja ylitarkastaja
Veli-Pekka Reskola, maa- ja metsätalousmi-
nisteriö
- ylitarkastaja Mika Anttonen, kauppa- ja teol-
isuusministeriö
- ylijohdaja Hannu Raitio, Metsäntutkimuslai-
tos

- tutkimusjohtaja Vesa Ruusila, Riista- ja kala-
talouden tutkimuslaitos
- lehtori Irma Kärkkäinen, Pohjois-Savon kou-
lutuskuntayhtymä
- toiminnanjohtaja Ismo Ojala, Kauppapuutar-
haliitto ry
- johtaja Seppo Aaltonen, Maa- ja metsätalous-
tuottajain Keskusliitto ry
- metsäasiantuntija Jouni Väkevä, Metsäteolli-
suus ry
- tulosaluepäällikkö Hannu Niemelä, Metsäta-
louden kehittämiskeskus Tapio
- toimitusjohtaja Jouko Setälä, ProAgria Maa-
seutukeskusten Liitto
- toimitusjohtaja Seppo Hassinen, Suomen 4H-
liitto ry
- toiminnanjohtaja Tage Ginström, Svenska
Lantbruksproducenternas Centralförbund.

Lisäksi kirjallisen lausunnon ovat antaneet

- MTT Taloustutkimus
- Elintarviketeollisuusliitto ry

Lausunnon rajaaminen

Valiokunta rajaa yksityiskohtaiset kannanotton-
sa jäljempänä kosketeltaviin kysymyksiin.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Maatalous

Talousarvioesityksen tavoitteena on maatalouden osalta maataloustuotannon jatkuminen koko Suomessa ja kotimaisen elintarvikeketjun tarvitseman laadukkaan raaka-aineen tuottaminen, maatalouden kannattavuuden turvaaminen sekä maataloustuotannon ravinnekuormituksen vähentäminen. Tavoitteena on myös maatalousperäisen bioenergiatuotannon lisääminen. Valiokunta pitää näitä tavoitteita keskeisinä maatalouden kannalta. Näiden tavoitteiden saavuttamisen kannalta on välttämätöntä, että yhteisön maatalouspolitiikassa kunnioitetaan Luxemburgin vuoden 1997 Eurooppa-neuvoston hyväksymää ja Berliinin (1999) sekä Brysselin vuoden 2002 Eurooppa-neuvoston vahvistamaa periaatetta, jonka mukaan maataloustuotannon on voitava jatkua kaikilla yhteisön alueilla, mukaan luettuna alueet, joilla on erityisiä ongelmia. Lisäksi Brysselin vuoden 2002 Eurooppa-neuvosto on edellyttänyt, että yhteisön epäsuotuisilla alueilla toimivien tuottajien tarpeet uudistusten yhteydessä turvataan.

Lausunnossaan valtioneuvoston selonteosta valtiontalouden tarkistetuista kehyksistä vuosille 2008—2011 (MmVL 5/2007 vp — VNS 1/2007 vp) valiokunta piti erittäin tärkeänä, että maatalouden tuottavuutta voidaan nostaa ja elinkeinon kilpailukykyä parantaa. Maatalouden tulokehitys on MTT Taloustutkimuksen mukaan ollut aleneva viimeiset neljä vuotta. Valiokunta kiinnittääkin nyt huomiota siihen, että energian säästämiseksi ja energiatehokkuuden parantamiseksi esityksessä ehdotetaan energiaveroja korotettavaksi 300 miljoonalla eurolla. Energiaverojen korotukset kohdistuvat bensiniin, dieselöljyyn, polttoöljyyn sekä muuhun kuin teollisuuden käyttämään sähköön. Valiokunta toteaa, että nämä veronkorotukset merkitsevät erityisesti maaseudun haja-asutusalueiden asukkaille lisääntyviä kustannuksia. Korotukset merkitsivät myös maataloilille ja maaseudun yrittäjille

muihin yrittäjiin nähden suurempaa kustannusten nousua maaseudun elinkeinojen suuren energiariippuvuuden ja maaseudun pitkien välimatkojen vuoksi. Korotukset heikentäisivät maatalouden kilpailukykyä ja alentaisivat entisestään maatalouden tuloja. *Valiokunta painottaakin sitä, että maatalous siirretään tässä yhteydessä samaan sähköveroluokkaan teollisuuden kanssa ja että energiaverojen korotusten kustannusvaiikutukset tulee eri vaihtoehtoisin keinoin kompensoida maataloudelle ja maaseudulla toimiville yrityksille ja maaseudun asukkaille.*

Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että esitykseen on sisällytetty avustuksia bioenergiatuotantoon, jonka lisäämistä valiokunta on pitänyt tärkeänä. Avustusten tavoitteena on lisätä maatilapohjaisten bioenergian raaka-aineiden, elintarviketeollisuuden eloperäisten jätteiden ja sivutuotteiden sekä haja-asutuksesta peräisin olevien lietteiden sekä yhdyskuntalietteiden käyttöä bioenergian tuotannossa. Bioenergian tuottamisen ja käytön edistämiseksi käynnistetään pilottihankkeita, joiden tuloksena lähivuosina arvioidaan syntyvän 6—10 suurehkoa biokaasulaitosta erityisesti alueilla, joissa on kotieläinkestittymiä ja niistä aiheutuvia ympäristövaikutuksia. Lisäksi myönnetään avustuksia myös muuta bioenergiaa tuottaville maatilakokoluokkaa suuremmille investoinneille ja EU:n energiapalveludirektiivin mukaisten energiansäästötoimien toteuttamiseen maataloilla. Vuonna 2008 määrärahaa on käytössä viisi miljoonaa euroa. Tukimuoto on uusi. *Valiokunta pitää tärkeänä, että maatilat pääsevät mahdollisimman laajasti osallisiksi tuesta ja hyödyntämään bioenergiatuotannolle myönnettäviä avustuksia.*

Valiokunta pitää myönteisenä sitä, että sosiaali- ja terveysministeriön päluokassa esitetään maatalousyrittäjien työssä jaksamisen tukemiseksi maatalousyrittäjien vuosilomaa lisättäväksi yhdellä päivällä. *Valiokunta kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, ettei esitykseen sisälly määrärahaa turkiseläinten kasvattajien lomitussjärjestelmän luomiseksi.*

Metsätalous

Esityksessä metsätaloudelle esitetyt määrärahat ovat yhteensä noin 152 miljoonaa euroa. Määrärahoissa on noin yhden miljoonan euron lisäys verrattuna vuoden 2007 valtion talousarvioon. Määrärahojen lisäys aiheutuu lähinnä 4,1 milj. euron lisäyksestä momentille 30.60.44 (Tuki puuntuotannon kestävyys turvaamiseen). Sen sijaan Metsäntutkimuslaitoksen toimintamenot sekä metsäkeskusten ja Metsätalouden kehittämiskeskus Tapion valtionavut supistuvat.

Valiokunta on jo lausunnossaan valtioneuvoston selonteosta valtioneuvoston tarkistetuista kehityksistä vuosille 2008—2011 kiinnittänyt huomiota muuttuneeseen tilanteeseen puuraaka-aineen saatavuuden osalta. Tähän liittyen valiokunta toteaa, että noin neljännes teollisuuden käyttämästä puusta on viime vuosina ollut ulkomailta tuotua puuta. Tuontipuusta Venäjältä tuodun puun osuus on ollut noin 80 prosenttia. Puun tuonti on kuitenkin vuoden 2007 ensimmäisellä puoliskolla vähentynyt noin neljänneksen viime vuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna. Vuonna 2008 puun tuonti tulee todennäköisesti vähentymään edelleen, kun Venäjän asettamien tulli- ja tullien vaikutus alkaa näkyä tuontimäärissä. Vaikka puukauppa on markkinaosapuolten välinen asia, julkisen vallan toimenpiteillä voidaan kuitenkin edistää puun markkinoille tuloa ja hakkuumahdollisuuksien hyödyntämistä. Keskeisin toimenpide lyhyellä aikavälillä on metsien hoitoa ja käyttöä tukevan neuvonnan lisääminen. Pitkällä aikavälillä hakkuumahdollisuuksiin voidaan vaikuttaa lisäämällä metsänhoito- ja perusparannustöiden suoritemääriä.

Valiokunta toteaa, että puuntuotantoa on tehostettava raaka-aineen saatavuuden ja metsien uusien käyttötarpeiden turvaamiseksi. Teollisuuden puuntarve kasvaa edelleen tulevaisuudessa. Lisäksi puubiomassan käyttö energiaksi on kasvamassa voimakkaasti. Kansallisen metsäohjelman tavoitteena on lähes kolminkertaistaa metsähakkeen käyttö vuoteen 2015 mennessä. Metsien kasvun lisääminen edistää osaltaan ilmastopoliittisten tavoitteiden saavuttamista. Puuntuotannon tehostamista tarvitaan myös kor-

vaamaan talouskäytön ulkopuolelle jääviä metsävaroja.

Uusi kestävä metsätalouden rahoituslaki (544/2007) on tarkoitus saattaa voimaan vuoden 2008 alusta lukien kuitenkin niin, että energiapuun korjuutuki ja haketustuki tulisivat voimaan myöhemmin keväällä. Komissiosta on ilmoitettu, että rahoituslakiin sisältyvistä metsätaloudellisista toimenpiteistä päätös tulee syksyn kuluessa, mutta energiapuun korjuun ja haketuksen tuen osalta päätöksenteko pitkittyy. Metsähakkeen käyttö on kohonnut kansallinen metsäohjelma 2010:n tavoitteiden mukaisesti (vuonna 2006 3,4 miljoonaa m³) ja käytön ennustetaan kasvavan myös vuonna 2008. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että energiapuun talteenoton kannattavuus etenkin nuorista metsistä on pitkälti valtion tukien varassa. EU:n vuonna 2007 hyväksymä kasvihuonepäästöjen vähennystavoite ja uusiutuvien energiamuotojen lisäystavoitteet lisäävät tarvetta metsähakkeen käyttöön. *Edellä esitettyyn viitaten valiokunta pitää välttämättömänä, että energiapuun talteenoton mahdollistavan tuen maksaminen saadaan pysyväisluonteisesti järjestettyä.*

Valiokunnalle toimitetusta selvityksestä on käynyt ilmi, että metsänomistajat ovat toteuttaneet kuluvana vuonna selvästi aikaisempia vuosia enemmän metsänhoito- ja metsänparannustöitä. Työt ovat lisääntyneet erityisesti taimikonhoidossa ja nuoren metsän kunnostuksessa. *Onkin todennäköistä, että vuonna 2007 käytettävissä olevat puuntuotannon kestävyys turvaamiseksi osoitetut varat eivät tule riittämään. Valiokunnalle toimitetussa selvityksessä on todettu, että maa- ja metsätalousministeriö on valmistelemassa lisätalousarvion määrärahojen lisäämiseksi. Jos avustusmäärärahaa ei lisätalousarviossa lisätä, valtiontuki siirtyy ensi vuoden varoista maksettavaksi ja rahoitusvaje siirtyy vuoteen 2008.*

Talousarviesityksessä metsäkeskuksille ja Metsätalouden kehittämiskeskus Tapiolle osoitetut määrärahat supistuvat 1,3 miljoonalla eurolla. Vähennys johtuu valtionhallinnon yleisistä tuottavuuden kehittämislinjauksista. Metsäkeskukset ovat toteuttamassa useita toimintaa te-

hostavia ja kehyskauden loppua kohti tuottavia kehittämistoimenpiteitä. Viitaten edellä esitettyyn valiokunta toteaa, että hakkuiden ja metsänhoitotöiden lisääntyminen kasvattaa metsäkeskusten työmäärää, kun käsiteltävien ja tarkastettavien metsänkayttöilmoitusten ja rahoitushakemusten määrä kasvaa. Lisäksi puuntuotannon kestävyys turvaamiseksi osoitettavien varojen kasvu ja varojen täysimääräinen hyödyntäminen lisäävät metsäkeskusten ja muiden neuvontaorganisaatioiden työmäärää, kun metsänhoito- ja metsänparannustöiden toteuttaminen ja siihen tarkoitettu tuki täytyy neuvonnan keinoin markkinoida metsänomistajille. *Valiokunta pitääkin tärkeänä, että hakkuiden ja metsänhoitotöiden lisääntyminen otetaan huomioon metsäkeskuksille ja Metsätalouden kehittämiskeskus Tapiolle osoitettavien määrärahojen tasoa harkittaessa.*

Valiokunta toteaa, että toimivalla tieverkostolla on keskeinen merkitys maaseudun kaikkien toimintojen kannalta. Se on myös puuntuotannon ja puunhankinnan perusedellytys. Tieverkoston puutteet, erityisesti kelirikkokausina, aiheuttavat alalle voimakkaan kausivaihtelun, josta aiheutuu noin 100 miljoonan euron vuotuiset lisäkustannukset metsäteollisuudelle. *Valiokunta pitää välttämättömänä sitä, että riittävä rahoitus alemmanasteiselle tieverkostolle ja yksityisteiden tukeen turvataan, samoin kuin sitä, että muutoinkin huolehditaan riittävästä määrärahoista tieverkoston ylläpitämiseen.*

Puuntuotannon ja puunhankinnan kannalta välttämätöntä on myös se, että metsätalouden ammattitaitoisen työvoiman saatavuus turvataan. Kotimaisen puun käytön lisäämiseksi tarvitaan tuhansia puuntuotannon ja puunkorjuun ammattilaisia, joiden kouluttaminen on saatava käyntiin välittömästi. Metsäkoneiden ja puutavara-autojen kuljettajapula rajoittaa jo nyt puunhankintaa.

Valiokunta toteaa, että Metsäntutkimuslaitoksen (Metla) määrärahat pienenevät vuonna 2008 noin 1,6 miljoonalla eurolla. Määrärahojen vähennys aiheutuu valtionhallinnon tuottavuusohjelmasta, jonka perusteella Metlan henkilötyövuosimäärä pienenee 62:lla. Valiokunta kiinnit-

tääkin huomiota siihen, että edellä todettu puuntuotantomme tila edellyttää myös metsäsektorimme tulevaisuuden turvaavan tutkimus- ja kehitystyön vahvistamista. *Sen vuoksi Metlan tutkimus- ja kehitystyön yleinen vahvistaminen ja kehittäminen sekä laitoksen Joensuun tutkimuskeskuksen ja muiden toimipisteiden kehittäminen tulee ottaa huomioon valtion talousarviossa.*

Tutkimuksen ja maaseudun neuvonnan rahoitus

Esityksessä on todettu, että maaseudun säilymiseen asuttuna ja elinvoimaisena vaikutetaan muun muassa maaseudun yritys-, tutkimus- ja kehittämishankkeiden samoin kuin maaseudun neuvonnan avulla. Kansallisen maaseutupoliittikan tavoitteeksi on vuosien 2007—2010 maaseutupoliittisessa erityisohjelmassa asetettu elinkeinojen ja työn uudistaminen, osaamisen tason nostaminen, peruspalvelujen ja asumisen kehittäminen sekä maaseudun toimintarakenteiden vahvistaminen.

Valiokunta pitää tärkeänä, että maaseutumaisilla seutukunnilla on tarjolla kattavat, maaseutuyritysten tarpeita vastaavat neuvontapalvelut (ml. bioenergianeuvonta), jotka luovat maaseudun kehittämiselle vankan osaamis pohjan. Näiden pitkäjänteinen tarjonta ja kehittäminen on turvattava sekä kansallisin että EU:n osarahoitamin toimin. Neuvontajärjestöjen yritysneuvonnalla kehitetään maaseudun yrittäjyyttä, lisätään liiketoimintaosaamista sekä sukupolven- ja muita omistajanvaihdoiksi. Erityisen kiireisiä hankkeita muun ohella ovat maidontuotannon kilpailukykyä edistävän ohjausjärjestelmän luominen sekä lisäpanostus hevos talouden kehittämiseen.

Esityksessä on todettu, että maa- ja elintarviketutkimus tuottaa ja välittää yhteistyössä neuvonnan kanssa tutkimukseen perustuvaa tietoa maa-, puutarha- ja elintarviketalouden sekä näihin liittyvän maaseudun yritystoiminnan kehittämiseksi. Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskukseen (MTT) on koottu maa-, puutarha- ja elintarviketalouden biologinen, taloudellinen ja teknologinen tutkimus.

Käsitellessään valtioneuvoston maatalouspoliittista selontekoa eduskunta on valiokunnan asiasta antaman mietinnön (MmVM 7/2006 vp — VNS 4/2005 vp) mukaisesti edellyttänyt muun ohella, että elintarviketalouteen liittyvän tutkimus- ja kehitystoiminnan sekä neuvonnan riittävä rahoitus turvataan.

Valiokunta pitää erittäin tärkeänä, että talousarviossa MTT:n toimintamenoihin osoitetaan riittävä rahoitus ja että momentilla 30.10.50 osoitetaan maatilatalouden ja muiden maaseutuelinkeinojen kehittämiseen tämän vuoden tasoa vastaava rahoitus.

Kiinteistötoimitusten tukemisesta aiheutuvat menot

Valiokunta toteaa, että tilusjärjestelyjen kysynnän kasvu on yhä jatkunut, koska maatilojen pirstoutuminen jatkuu tilakoon kasvusta huolimatta. Uusjakojen tarve on lisääntynyt voimakkaasti ja pysyväisluontoisesti.

Maanmittauslaitokselle on vuodelle 2007 esitetty kiinteistötoimitusten tukemiseen 4,0 miljoonaa euroa momentille 30.70.40. Maanmittauslaitos on ehdottanut määrärahan lisäämistä 2 miljoonalla eurolla, koska uusien jakotoimitusten kysynnän kasvun johdosta monet uusjaot ovat edenneet vaiheeseen, jossa tarvitaan tukemisvaroja perusparannustoimenpiteiden toteuttamiseen. Mikäli vuodelle 2007 ei saada esitetyä lisämäärärahaa, toimintaa joudutaan supistamaan voimakkaasti sekä kuluvana että tulevana vuonna. Tämä aiheuttaisi kohtuutonta viivästystä hankkeiden toteutusaikoihin sekä erityisesti haittaa maanomistajille, kun hankkeiden hyötyjen käyttöön saaminen viivästyisi.

Valiokunta toteaa myös, että vireillä olevat uusjaot koskevat lähes poikkeuksetta vain viljeltyä maata. On tärkeää saada välttämättömät ja tarpeelliset perusparannustoimenpiteet nopeasti tehdyksi, ettei uusjaon viivästymisestä aiheudu viljelylle ja muulle tuotannon harjoittamiselle turhaa ja jopa kohtuutonta haittaa.

Valiokunta pitää erittäin tärkeänä, että määrärahaa kiinteistötoimitusten tukemisesta aiheutuviin menoihin korotetaan.

Vesihuoltotyöt

Valiokunta toteaa, että sää- ja vesiolojen ääri-ilmiöiden yleistyessä tarve tulvariskien hallinnan, vesistörakenteiden kunnossapidon ja vesihuollon erityistilanteisiin varautumisen tukemiseen kasvaa. Vesivarojen käytön ja hoidon voimavaroja suunnataan toimenpiteisiin, joilla parannetaan varautumista suuriin tulviin erityisesti yhdyskunnissa. Myös vesistörakenteiden perusparannustoimenpiteiden tarve ja vesistöjen kunnostamistarve kasvavat. Valtion tuella toteutettavien vesihuoltohankkeiden merkitys vesihuollon alueellista yhteistyötä edistävinä ja erityistilanteisiin varautumista sekä vesiensuojelua haja-asutusalueilla palvelevina hankkeina on suuri.

Vesivarojen käytön ja hoidon määräraha momentilla 30.50.20 (30.50.22) on esityksessä vuoden 2007 tasolla. Momentille aiheutuu lähivuosina lisää rahoitustarpeita tulvakarttojen laatimisesta, tulvariskien hallintaa palvelevien tietojärjestelmien kehittämisestä sekä muista EU:n tulvadirektiivin toimeenpanosta aiheutuvista tehtävistä. *Valiokunta kiinnittääkin huomiota siihen, että momentin 30.50.20 määräraha on erittäin tiukasti mitoitettu.*

Momentin 30.50.31 (Avustukset yhdyskuntien vesihuoltotoimenpiteisiin) määräraha sisältää 1,5 miljoonan euron lisäyksen viemäriverkostojen laajentamisen tukemiseen haja-asutusalueilla, joille aiemmin on valtion tuella rakennettu runkovesijohto. Lisäys toteuttaa hallitusohjelman linjausta ohjata lisävaroja maaseudun vesihankkeiden rahoittamiseen, jotta haja-asutusalueet tulisivat vesi- ja viemäriverkostojen piiriin ennen vuonna 2014 voimaan tulevaa talousjätevesiasetuksen velvoitetta. *Valiokunta kiinnittää momentin 30.50.31 osalta huomiota siihen, että haettujen avustusten määrä on yli seitsenkertainen käytettävissä olevaan määrärahaan verrattuna.*

Momentin 30.50.77 (Vesistö- ja vesihuoltotyöt) määräraha vuodelle 2008 on vuoden 2007 tasolla ottaen huomioon eduskunnan tekemä lisäys, mutta määrarahassa on 1,6 miljoonan euron vähennys kehystasosta vuonna 2005 tehdyn hankkeiden rahoituksen aientamisen takia. Va-

liokunta kiinnittääkin huomiota siihen, että mahdollisuudet uusien hankkeiden käynnistämiseen ovat näin ollen vähäiset, vaikka niiden kysyntä on edelleen suuri. Määrärahan puitteissa on kuitenkin välttämätöntä lisätä perusparannustöiden rahoitusta. Myös velvoitetöinä toteutettavien hankkeiden rahoitustarve kasvaa tilapäisesti lähivuosina mm. vuoden 2007 toisessa lisätalousarviossa käynnistetyn Inarin kalanviljelylaitoksen kunnostamisen takia. Uusina vesihuoltohankkeina olisi tarvetta käynnistää erityisesti hankkeita, joiden tavoitteena on alueellisen yhteistyön parantaminen, vesihuollon turvaaminen erityistilanteissa sekä vesihuollon parantaminen maaseutuyhdyskunnissa ja haja-asutusalueilla. Uusina vesistötöinä olisi tarvetta käynnistää hankkeita, joiden avulla parannetaan yhdyskuntien suojaamista tulvilta, sekä valtion tuella aiemmin toteutettujen vesistötöiden täydentämistä tai haittojen poistamiseksi tarvittavia kunnostustöitä. *Edellä esitettyyn viitaten valiokunta pitää tärkeänä, että vesistö- ja vesihuoltotöihin osoitetaan riittävä määräraha.*

Lähi- ja luomuruoan edistäminen sekä maa- ja puutarhataloustuotteiden menekinedistäminen

Valiokunta toteaa, että Suomessa toimii yli 21 000 ammattikeittiötä, joiden kautta tarjotaan vuosittain yli 755 miljoonaa ateriaa, eli joka kolmas ateria syödään kodin ulkopuolella. Ennusteiden mukaan vuonna 2010 lähes 50 prosenttia aterioista syödään kodin ulkopuolella. Julkisen sektorin ammattikeittiöiden hankintojen keskitäminen esim. hankintarenkaisiin ja ruokapalveluiden ulkoistaminen on johtanut siihen, että merkittävä osa elintarvikkeista hankitaan tukku- liikkeen kautta. Tällöin raaka-aineiden ja valmiiden ruokien kuljetusmatkat ovat muodostuneet pitkiksi ja ruoan alkuperä on osittain hämärtynyt. Valiokunta kiinnittää huomiota siihen, että julkiset hankinnat tulee tehdä hankintalainsäädännössä säädettyä menettelyä noudattaen. Sen vuoksi on tärkeää, että hankintapäätöksiä tekeviä tahoja opastetaan säännösten sisällöstä ja säännösten tarjoamista mahdollisuuksista lähi-ruoan edistämiseen.

Savon koulutuskuntayhtymän alaisuudessa toimivalle EkoCentrialle osoitettiin vuoden 2007 valtion talousarviossa 300 000 euroa julkisen sektorin keittiöiden lähi- ja luomuruokatoimenpiteiden suunnitteluun ja toteutukseen. Käytännössä hankkeen rahoitus on myönnetty maa- ja metsätalousministeriön menekinedistämisvaroista, jolloin lähiruoka- tai kotimaisen elintarvikkeen termien käyttö on kiellettyä. Ministeriössä hankkeen nimeksi hyväksyttiin Lähikeittiöhanke, ja sen tavoitteena on julkisen sektorin ruokapalveluissa lapsille ja nuorille tarjottavien aterioiden lautaslaadun edistäminen. Hankkeen teesinä on "Tuore on mahdollista". Tavoitteena on tuoreiden ja lyhyen toimitusketjun elintarvikkeiden käytön edistäminen julkisen sektorin ruokapalveluissa.

Ammattikeittiöiden kanssa tehtävä neuvontatyö on pitkäjänteistä ja vaatii useamman vuoden suunnitelmallista toimintaa. Valiokunnalle toimitetussa selvityksessä on todettu, että vuoden 2008 jatkorahoitus hankkeelle on kuitenkin epävarmalla pohjalla, koska hankkeen vetäjä ei ole oikeutettu hakemaan suoraan ministeriön menekinedistämisvaroja. *Valiokunta pitääkin tärkeänä, että lähikeittiöhanke hankkeen rahoittamiseen osoitetaan sen vuoden 2007 rahoituspohjan mukaisesti määräraha suoraan valtion talousarviossa.*

Valiokunta toteaa, että menekinedistämistä on toteutettu public-private-pohjalta vuodesta 1993, jolloin synnyttiin Hyvää Suomesta -projekti tavoitteena suomalaisen elintarvikeketjun kilpailuedun turvaaminen EU-jäsenyyden koittaessa. Kotimaisen elintarvikkeen tunnistamiseksi luotiin vapaaehtoiset merkit Hyvää Suomesta -joutsenlippu ja puutarhatuotteille sirkka-lehtilippu. Ne tehtiin tunnetuksi voimakkaalla markkinointiviestinnällä, jota Finfood ja Kotimaiset Kasvikset toteuttivat valtion tukemana. Alkuperämerkeiltä loppui julkinen tuki vuonna 2000, ja ne siirtyivät yhdistysten omarahoitettaviksi. Valtion tuella toteutetussa menekinedistamisessä painotus siirtyi yleiseen tiedottamiseen, jossa kotimaisuutta ei katsottu voitavan korostaa ensisijaisena viestinä (johtuen yhteisön maatalouspolitiikkaan liittyvistä ns. mainonnan

suuntaviivoista). Valtion tuen vähettyä edelleen jyrkästi koko 2000-luvun ajan elintarvikealan kotimaisuustyötä ja yleishyödyllistä tiedottamista toteuttavien yhdistysten edellytykset toteuttaa perustehtäviään ovat heikentyneet voimakkaasti. Valiokunta pitää tärkeänä, että kansalaisille välitetään tietoa kotimaisten tuotteiden vahvuuksista niin laajasti kuin se suinkin on mahdollista.

Finfoodin ja Kotimaisten Kasvisten työ on merkittävästi myötävaikuttanut suomalaisen elintarvikkeen kilpailuedun säilymiseen kotimarkkinoilla. Alkuperämerkeillä on vahva turvallisuus- ja laatumielikuva, ja kotimaisen tuotannon markkinaosuus on säilynyt edelleen yli 80 prosentissa (vrt. Ruotsi 60 prosenttia, Englanti 30 prosenttia).

Kotimaisuustyön rinnalle ja sen tueksi yhdistykset ovat rakentaneet koko ketjun kattavan yhteistyöverkoston ja tehokkaat viestintäkanavat. Toiminta hyödyttää laajasti koko elintarvikealaa kehittämällä ketjun sisäistä vuorovaikutusta, sen toiminnan laatua ja koko elintarvikealan imagoa. Avoin tiedottaminen lisää kuluttajien tietämystä ja tukee tuotantoketjun läpinäkyvyyttä. Sen avulla vahvistetaan kuluttajan arvostusta suomalaisen elintarvikeketjun toimintaan, joka todentuu suomalaisen ruuan arvostuksena ja ostopäätöksinä.

Edellä esitettyyn viitaten valiokunta esittää, että menekinedistämistyön valtiontukeen tehdään selkeä tasokorotus ja että alan kansainvälistymisen edetessä tehdään lisäksi kokonaan uusia alan rahoitusratkaisuja.

4H-toiminta

4H-toiminta edistää maaseudun elinvoimaisuutta ja vetovoimaisuutta asuinympäristönä tarjoamalla monipuolista harrastus- ja palvelutoimintaa, työllistämällä nuoria ja tarjoamalla heille mahdollisuuksia yrittäjyyden kokeilemiseen omalla kotiseudulla. Erilaiset käytännön taitoja edellyttävät metsä-, luonto- ja ympäristöasiat ovat myös toiminnan painopistealueita. 4H-neuvontajärjestössä on yhteensä yli 300 valtionavustusta saavaa yhdistystä, joiden toiminta kattaa noin 90 prosenttia Suomen kunnista.

Esityksessä momentille 30.10.55 (Valtionapu 4H-toimintaan) ehdotetaan määrärahojen tason alentamista kuluvan vuoden talousarvioon verrattuna. *Edellä esitettyyn viitaten valiokunta pitää kuitenkin tärkeänä, että 4H-toimintaan osoitettavan määrärahan taso säilyy kuluvan vuoden tasolla ottaen lisäksi huomioon kustannustason nousu.*

Petoeläinten aiheuttamien vahinkojen korvaaminen

Valiokunta toteaa, että maamme kaikki suurpetokannat ovat kasvussa. 1970-luvun lopun tilanteeseen verrattuna karhu-, susi- ja ahmakantamme ovat 2,5—2,7 kertaa suurempia ja ilveskanta 7,5 kertaa suurempi. Suurpetokantojen kasvu ja levinneisyysalueen laajeneminen ovat lisänneet odotetusti myös suurpetojen aiheuttamien vahinkojen määrää. Vahinkojen rajaamiseksi kantojen ns. häirikköyksilöt tulee voida joustavasti poistaa metsästyksellä.

Suurpetojen aiheuttamien vahinkojen arvioidaan tänä vuonna olevan noin kolme miljoonaa euroa. Vahinkomäärän kasvun takia vuoden 2007 korvaukset voidaan maksaa vasta vuoden 2008 alussa. Lisäksi on mahdollista, että vahinkoja ei voida korvata täysimääräisesti.

Valiokunnalle toimitetussa selvityksessä on todettu, että suurpetokantojen kasvu on 2000-luvulla vaikuttanut korvausmäärien kasvuun siten, että vuoden 2006 tasolla tarkasteltuna 5 prosentin kasvu suurpetokannoissa nostaisi maksettavia korvausmääriä 13 prosenttia (korvaussumma 2,4 miljoonaa euroa). Mikäli kantojen kasvu on nopeampaa, myös korvausmäärät kasvavat nopeammin. Esimerkiksi keskimääräisellä viiden viime vuoden kasvunopeudella 5 prosentin suurpetokantojen kasvu nykyisestä nostaisi korvausmääriä 16 prosenttia (2,6 miljoonaa euroa). Kolmen viime vuoden keskimääräinen kasvunopeus (6,3 prosenttia) tarkoittaisi noin 20 prosentin kasvua korvausmäärissä (2,7 miljoonaa euroa). Näissä laskelmissa ei ole huomioitu kuluvaa vuotta 2007, jolloin alkuvuoden porovahingot ovat olleet 57 prosenttia edellisvuotta korkeampia. Etenkin jos vahinkokehitys jatkuu lop-

puvuoden samanlaisena, tässä esitetyt arviot petokorvausten kasvusta olisivat suurempia.

Petokorvausten omavastuun poistamisen vaikutuksesta on todettu, että suurpetojen aiheuttamista vahingoista porovahinkojen osuus on yli 90 prosenttia. Porovahingoista korvauksen saaneita eli omavastuun maksaneita on viime vuosi-
na ollut keskimäärin 561 kpl/vuosi (kasvunopeus 9 prosenttia/vuosi), eli omavastuun määrä on ollut 140 000 euroa/vuosi. Suurpetokantojen kasvu lisää myös vahingonkärsijöiden määrää, joka kolmen viime vuoden aikana on ollut 643 kpl/vuosi (kasvunopeus 14 prosenttia/vuosi) eli omavastuun määrä on ollut 161 000 euroa/vuosi.

Kiinnittäen huomiota maamme kansainvälisiin velvoitteisiin ja siihen, että puutteellinen korvausmenettely aiheuttaisi lisääntyvää kielteistä suhtautumista maamme petoeläimiin, valiokunta pitää erittäin tärkeänä, että petoeläinten aiheuttamien vahinkojen korvaamiseen osoitetaan vahingot kattava määräraha.

Lausunto

Lausuntonaan maa- ja metsätalousvaliokunta esittää

että valtiovarainvaliokunta ottaa huomioon, mitä edellä on esitetty.

Helsingissä 12 päivänä lokakuuta 2007

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Jari Leppä /kesk
vpj. Pertti Hemmilä /kok
jäs. Susanna Haapoja /kesk
Hannu Hoskonen /kesk
Anne Kalmari /kesk
Johanna Karimäki /vihr
Lauri Kähkönen /sd
Esa Lahtela /sd

Mats Nylund /r
Pentti Oinonen /ps
Klaus Pentti /kesk
Petri Pihlajaniemi /kok
Erkki Pulliainen /vihr (osittain)
Arto Satonen /kok (osittain)
Katja Taimela /sd
vjäs. Toimi Kankaanniemi /kd.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Carl Selenius.